

Posudek oponenta diplomové práce

Název práce: Environmentální výchova v učebnicích pro 1. stupeň ZŠ

Autorka: Lucie Gavláková

Předložená diplomová práce teoreticko - empirického charakteru má dostatečný rozsah 69 stran textu. Cíl práce je explicitně stanovený – analyzovat učebnice pro 1. stupeň ZŠ z pohledu environmentální výchovy. Téma je vhodně zvolené, analýza používaných učebnic z pohledu určité oblasti vzdělávání (v daném případě environmentální výchovy) je pro výuku přínosná.

Práce je strukturována do třech základních kapitol. Nejprve je pozornost věnována problematice environmentální výchovy (kapitola 2). Vztahy mezi člověkem a přírodou byly vždy určitým způsobem zohledněny v obsahu vzdělávání. Nyní však nabývá environmentální výchova na důležitosti, což je správně vysvětleno v kapitole 2.1 (Historie environmentální výchovy). Pojem „environmentální výchova“ je vymezován s odkazem na použité zdroje. Začlenění environmentální výchovy ve vzdělávacím systému je vysvětleno v kapitole 2.5 – environmentální výchova v oblasti RVP ZV, kde jsou shrnuty cíle včetně vytváření klíčových kompetencí. Vzhledem k zaměření diplomové práce na učebnice prvouky (1. – 3. ročník) a přírodovědy (4. – 5. ročník) spadající do vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět je této oblasti věnována kapitola 2.9.

Další základní kapitola teoretické části je zaměřena na učebnice (především funkce, struktura aj.) jakožto jednomu ze základních didaktických textů. Zde uvedené podrobnosti k hodnocení učebnic (včetně zkušeností ze zahraničí) jsou předpokladem pro následně provedenou analýzu učebnic podle zadání diplomové práce.

Ke zpracování teoretické části byla použita řada zdrojů. Jejich seznam obsahuje dostatečný počet 38 položek včetně cizojazyčných. Požadavek na rozsah a vhodnost použité literatury a dalších zdrojů je splněn. Stanoveným požadavkům odpovídají citace v textu, autorka prokázala schopnost se zdroji pracovat.

Empirická část diplomové práce (kapitola 4) je uvedena popisem metody, kterou diplomantka k analýze učebnic vytvořila. V učebnicích byla sledována 4 témata vztahující se k environmentální výchově, bylo položeno celkem 16 otázek. Přehled 15 analyzovaných učebnic ze tří nakladatelství je v kapitole 4.4. V kapitolách 4.5 až 4.7 jsou vybrané učebnice popsány a zhodnoceny, odpovědi na zvolené otázky jsou uvedeny v přehledných tabulkách. Počty pozitivních a negativních odpovědí umožnily vzájemné porovnání učebnic. Shrnutí analýzy je v kapitole 5.

Při celkovém zhodnocení diplomové práce je třeba ocenit pečlivost zpracování teoretické části, která vytvořila dobré předpoklady pro empirické šetření. Zkoumání učebnic přineslo řadu poznatků k jednotlivým titulům a bylo možné provést důkladnou analýzu. Tím byl cíl diplomové práce splněn.

Po formální stránce (stylistická a jazyková úprava) je diplomová práce zpracována přehledně. Mám pouze připomínku k ponechání překlepů v textu – lze odstranit pečlivější korekturou (str. 29: V 70. Letech - letech, str. 59: seznamuje - seznamují).

Otázky k obhajobě:

1. Ze zadání diplomové práce přímo nevyplývá, že by se pro analýzu učebnic měla věnovat pozornost pouze učebnicím prvouky a přírodovědy. Bylo by možné uvést další konkrétní příklady, kdy je problematika environmentální výchovy určitým způsobem obsažena i v učebnicích pro jiné vzdělávací oblasti (Čj, M ...)?

2. Proč je v tabulce 14 uvedena pro učebnici Fraus pro 5. ročník odpověď NE na otázku D 3 (Obsahuje učebnice učivo o třídění odpadu?), když v popisu této učebnice na str. 59 se uvádí „dále se žáci seznamují s pojmem bioodpad a jak s ním naložit“?

Diplomová práce splňuje požadované náležitosti, doporučuji přijmout ji k obhajobě.

Navrhuji hodnocení

V Hradci Králové dne 12. 8. 2022

PhDr. Vladimír Václavík, Ph.D.